

ТРУДНОСТИТЕ ПРЕД МЛАДИЯ УЧИТЕЛ В БЪЛГАРИЯ И СЪВЕТИ КАК ДА СЕ СПРАВИ С ТЯХ

Николай Данев

2. СУ „Акад. Емилиян Станев“ – София

Резюме. Учителската професия е извор на знания, умения, тя изгражда характери и личности. Статията показва гледната точка на един млад специалист – за факторите, които влияят на работата му и начините за преодоляване на трудностите, които среща.

Keywords: knowledge, skills, teaching

Учителският занаят е изключително трудна професия, изискваща упоритост и постоянство. Съвременният учител трябва да е добре подготвен, да е в крак с всички новости, да има огромно търпение и да умее с лекота да изведе учениците по дългия път на знанието. В следващите редове ще се обърна към младия български учител със съвети как да се справи с първите трудности, с които ще се сблъска в началото на своята кариера.

Казвам се Николай Данев, на 25 години съм и от две години практикувам професията на учител. Въпреки че има много изследвания и статии по темата за младите учители, реших че и аз имам какво да споделя и с какво да помогна на бъдещите преподаватели в училище. Повечето колеги отправят препоръки към Министерството – какво да промени и какво да запази, но почти никой не дава достатъчно практически съвети на младите преподаватели, които желаят да практикуват учителската професия в България. Това ме провокира да напиша тази статия.

Добре е да се изясни терминът „млад учител“. Според последни данни средната възраст на учителското съсловие към 2015 е около 57 г¹⁾. Ако тази стряскаща статистика е вярна, за млад преподавател може да мине и човек на 50 г. Тъй като смятам това за неточно и некоректно, в моята статия под „млад“ ще разглеждам човек до 35-годишна възраст, който няма дълъг стаж зад гърба си.

Несъмнено всичко започва от университета, защото именно там е началото на кариерното развитие на повечето учители. Във висшето учебно заведение студентът трябва да изгради основите, които да го направят млад специалист. Но какво всъщност представлява обучението на младия учител? За да получи

диплома, студентът трябва да издържи изпитите по съответния предмет, по който иска да преподава, както и изпити по психология, педагогика и методика на обучението. Накрая има хоспитиране, педагогическа практика и практически изпит. От всичко изброено дотук човек стига до извода, че учители стават хора, които са много амбицирани и наистина искат да се занимават с това.

Въпреки целия хъс, който имат, огромен процент от младите хора се отказват. По последни данни 20 000 студенти в момента учат педагогика, 288 са специалистите под 25 години, които практикуват. Защо се получава така? Какви са причините младите учители да бягат от класните стаи? Факторите са много и ще се опитам да изброя някои от тях, както и да предложа начини за преодоляване на породилите се трудности.

Първата трудност, с която се сблъсква младият учител, е назначаването на работа. Да, парадоксално звучи, но младият специалист е желан и нежелан в училище. Мнозинството директори залагат на опитни кадри, като изискват „педагогическо портфолио“, каквото току-що завършилият абсолвент няма как да има. Конкурсите за учители са направени по начин, който толерира избирането на хора с повече стаж. Тук трябва да призная, че аз съм едно от малкото изключения, тъй като моят работодател ми даде шанс. Но много мои състуденти нямаха този късмет. Съветът ми към всички, които изпитват затруднения да си намерят работа, е да не се отказват, защото все повече директори разбират необходимостта от нови кадри.

Фактор номер 2 – началният стрес. Става дума за това, че добрата подготовка в никакъв случай не е достатъчна, за да може младият учител да започне спокойно работа. Още с влизането си в училище той трябва да напише разпределения, дневници, декларации, анкети, бележници, картони, за които в масовия случай дори не е знаел, че съществуват. Затова ще посъветвам бъдещите колеги в никакъв случай да не се панират, а да разберат, че единствено този, който не работи, не греша. Нормално е да се правят грешки и за да ги избегнат, е най-добре да питат по-опитните си колеги. Все пак „С питане до Цариград се стига“.

Фактор номер 3 – училищната база. За голямо съжаление все още голяма част от българските учебни заведения имат морално остаряла база без възможност за използване на иновативни методи на преподаване. Това действа изключително демотивиращо за младия специалист и често води до неговото отказване от професията. В крайна сметка, има бързо решение на този проблем, въпреки че за много хора няма да е особено удачно. Според мен, ако млад човек попадне в такова училище, то би било изключително полезно за него, ако сам си осигури някои удобства, като например да си закупи лаптоп и проектор. Тази инвестиция би му струвала около 1000 лева, но би направила уроците много по-интересни, интерактивни и полезни за учениците. Съветвам всеки бъдещ учител, който работи в училище с недотам модерна база, да помисли за тази възможност.

Фактор номер 4 – възнаграждението. За трудовото възнаграждение на учителите са се изписали хиляди страници²⁾, мисля че би било безсмислено и аз да описвам неща, които са всеизвестни. Бих искал само да вметна, че младият учител може да използва няколко възможности, с които да увеличи доходите си. Това са например частните уроци и курсове, участието в проекти, заместването на колеги и повишаването на професионалната квалификационна степен. Ако се използват тези възможности, то несъмнено възнаграждението ще се вдигне и младият учител ще има възможност да си позволи един приличен стандарт за страната. Да не забравяме и за моралното възнаграждение, което е безценно – учителят е като една голяма прегръдка, в която се събират десетки поколения. И той знае, че най-важният и осъзнат риск, който е поел, е да им помага те да станат по-добри и значими личности и от самия него.

Фактор номер 5 – „днешните ученици“. Постоянно сме заливани с информация за това колко „трудно“, „мързеливо“ и „лигаво“ е новото поколение. Като човек, който работи със стотици деца от всякакви семейства, твърдя, че в тези определения няма нищо вярно. Децата са си деца и от учителя зависи как ще се държат в часа му. Разбира се, има изключения, но в повечето от случаите учителят трябва да намери правилния подход към учениците. Това донякъде се усвоява в университета, но и човек се ражда с него. Съветът ми към бъдещите колеги е никога да не спират да четат и винаги да са в крак с времето, в което преподават. Само така винаги ще разбират учениците си и ще могат да излизат от различните ситуации, в които ще попаднат по време на работа. Обичта поражда обич. Ефективността на обучението е в зависимост от способността ни да обичаме. А в учителската професия обичта се проявява главно в три насоки: обич към научното знание, обич към детето (към човека и неговото предназначение в живота); обич към професията (към познанието, към живота изобщо). Колко много се нуждае българското училище от учители, у които гори огънят на любовта, защото само той е в състояние да запали светилника на познанието у подрастващите!

В крайна сметка, има много причини младият български учител да се предаде. Но ако реши да се бори, със сигурност това ще е едно благородно дело, което рано или късно ще му се отплати подобаващо. И точно тук ще цитирам думите на Джон У. Шлатър, който казва:

„Аз съм учител.

Аз съм много хора на много места“.

В продължение на един ден се е налагало да бъде актьор, приятел, сестра и лекар, треньор, търсач на изгубени вещи, банкер, таксиметров шофьор, психолог, заместник-родител, продавач, политик и защитник на вярата. Аз съм парадокс. Аз говоря най-силно, когато слушам най-внимателно. Най-големият подарък за мен е благодарността на моите ученици. Материалното богатство не е моя цел, но аз съм търсач на съкровища на пълен работен ден,

който проучва нови възможности, в които учениците му да използват своите таланти, и издирва таланти, които понякога лежат дълбоко заровени сред отломките на нечие саморазрушение.

Аз съм най-големият късметлия сред всички, които работят. На един лекар ми е позволено да изведе живота на бял свят в един вълшебен миг. На мен ми е позволено да се погрижа животът да се ражда отново и отново всеки ден – с нови въпроси, идеи и приятелства. Един архитект знае, че ако строи грижливо, неговото творение може да просъществува векове. Един учител знае, че ако изгражда с любов и истина, онова, което изгради, ще трае вечно.

А на кого трябва да благодаря за този чудесен живот, който така щастливо ми е отреден, освен на обществото, на родителите. Защото вие сте ми оказали голяма чест да ми се доверите с великия си принос към вечността – вашите деца.

Аз съм учител...

И всеки ден благодаря на Бога за това!

NOTES / БЕЛЕЖКИ

1. <http://www.mediapool.bg/uchitelite-v-bulgaria-sa-namaleli-sas-70-za-poslednite-15-godini-news234420.html>
2. <http://www.teacher.bg/Article/Details/66889>
3. <http://www.mon.bg/> – посетен на 4.10.2016

DIFFICULTIES FACING YOUNG TEACHER IN BULGARIA AND TIPS ON HOW TO DEAL WITH PROBLEMS

Abstract. Our profession is a fountain of knowledge, skills, it builds character and personality. The article shows the point of view of a young specialist – about the factors that influence his work and ways of overcoming the difficulties encountered.

✉ **Mr. Nikolay Danev**

Teacher in History

2ND High School “Academician Emilyan Stanev”

36, General Souvorov St.

1000 Sofia, Bulgaria

E-mail: 2sou.sofia@gmail.com